

Людмила Миндова

ДОМЪТ НА БЕЗДОМНИЯ

Софийският храм „Света Троица“
в едноименния квартал

София, 2025

*Издаването на книгата
бе подкрепено от издателство „Изток-Запад“*

© Издателство „Изток-Запад“, 2025

Всички права на български език запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде възпроизвеждана или предавана под каквато и да е форма и по какъвто и да било начин без изричното съгласие на издателство „Изток-Запад“.

© Людмила Миндова, автор, 2025

ISBN 978-619-01-1614-1

Людмила Миндова

ДОМЪТ НА БЕЗДОМНИЯ

Софийският храм „Света Троица“
в едноименния квартал

Вместо трън ще израсте кипарис; вместо кипарис ще израсте мирта; и това ще бъде за слава Господу, за личба вечна, несъкрушима.

Ис. 55:13

СЪДЪРЖАНИЕ

Предговор от редактора.....	7
Вместо увод	11
В необятния свят на Словото.....	13
Корабът на нашите души.....	18
Догматът за Светата Троица и Духът на осиновението.....	21
Руско-турската война (1877–1878) и погубените български надежди	26
Историята на солунската църква „Св. Кирил и Методий“	30
Основни сведения за създаването на храм „Света Троица“	35
Първооснователите	45
Дареното място за строежа на храма	51
Първият храмов празник.....	61
Въпросникът на Светата Софийска Митрополия	63
Спомоществованията	65
Железобетонната плоча на храма.....	71
Даренията от храм „Света Неделя“	73
Дарението на Георгий Минчев Цветков.....	75
Социалната дейност на Църквата.....	77
Отговорът на безбожието и еретизма	83

Благоустрояването на храма	85
Градината на храм „Света Троица“	94
Хорът	97
Духовниците	108
Богомолците	115
Вместо заключение	117
Приложение	124
Благодарност	138
Литература	140

ПРЕДГОВОР ОТ РЕДАКТОРА

Домът на бездомния като дом на човешката душа и надежда

В тази книга Людмила Миндова съчетава много успешно качествата си на талантлив писател и вещ изследовател на културно-исторически феномени и механизми от фундаментално значение за изграждането и формирането на цивилизационните модели на българския национален дух. Съчетаването на теми от различен житейски и духовен порядък на пръв поглед може да се стори разнопосочно, но внимателният и интелигентен читател много бързо ще усети тяхната смислова, а от тук и функционална хомогенност. Темата за изграждането и съдбата на знаковата софийска църква „Света Троица“ е събрала в себе си енергиите на много драматични събития от българската история, определили пътя на столицата и държавата ни от създаването им до днес, енергии, изследвани задълбочено и пространно още от учени, като Константин Иречек, Васил Златарски, Иван Снегаров, Иван Дуйчев, Богдан Филев, Петър Мутафчиев, както коректно пояснява авторката. Тези енергии са я насочили неслучайно и към темата за „бездомността в света и за истинския дом на вярата и духовността“, която още в самото начало на книгата разкрива солидната ѝ теологическа и културологическа компетентност и отваря изследователския ѝ поглед към важни феномени на изграждането на духовния дом на българската култура. Така намират точното си място и „Учи-

телно евангелие“ на Константин Преславски, и молитвената лирика на Йоан Златоуст, и догматът за Светата Троица и Духът на Осиновението, и задълбочените интерпретации на някои основни християнски догмати в текстовете на Калин Янакиев, Маргарита Куюмджиева, свещеник Александър Лашков, Милард Ериксън и други класически или съвременни теолози. Интригуващи са в това отношение авторските осмисляния на събития и последиците от тях, резултат от действията на исторически личности, като Иван Вазов и Стефан Стамболов, чието творчество и дело решително определя верните параметри на насажданата от векове лъжа за „любовта“ на Русия към „братята“ българи.

Историята на създаването на солунската църква „Св. св. Кирил и Методий“ дава повод на авторката да припомни и даде свое тълкуване на един изключително важен момент от нашите възрожденски борби за скъсване със зависимостите от Фенерската патриаршия и създаване на независима Българска православна църква в контекста на мястото въобще на Солун в историята на българската духовна и политическа култура. Тя коректно посочва научните приноси в това отношение както на проф. Иван Снегаров и Кузман Шапкарев, така и на съвременната изследователка Юра Константинова, хвърлящи важна светлина върху балканската драма на българската култура през последните няколко века, в която играят съдбовна и мрачна роля руски дипломати и политици, сред които граф Игнатиев, Иван Аксаков и неколцина други, чиито имена позорно скверният все още някои от най-централните улици в българската столица.

Особено приносна е частта на труда на Миндова, посветена на дългия и труден път на създаването на софийския храм „Света Троица“, първоначално осветен като параклис, а след това и като пълноценна църква. Извънредно ценни са сведенията от архивите за историята на храма, построен след войните с усилията на бежанците от всички краища на разсипаната и териториално ограбена от всички съседни държави Майка България. В този „бежански“ край на столицата ни, маркиран от

булевардите с красноречивите имена „Опълченски“, „Константин Величков“, и „Възкресение“ са построени по същия начин още няколко църкви, образуващи нещо като софийска „Мала Света Гора“ за памет, почит и родолюбив урок на столичани: „Свети апостоли Петър и Павел“, „Св. ап. Андрей Първозвани“ и „Възкресение Христово“. Подчертано приносен характер има събирането за първи път от много църковни, държавни, образователни и изследователски институции на исторически, архивни, журналистически и всякакви други данни, свързани с изграждането на храма „Света Троица“ – една трудна дейност, чието организиране и фактическо извършване се дължи в най-голяма степен на сизифовските усилия на авторката. Тук срещаме и любопитната подробност, че спасяването на започнатия строеж на храма „Света Троица“ от решението на безхаберни кметски чиновници, които едва не осуетяват довършването на строежа, се дължи на бързата и безкомпромисна намеса на кмета Владимир Вазов. Тук намираме и кратки биографични данни на най-заслужилите за строителството на храма духовни и светски лица, както и анализ на перипетиите, през които преминава строителството на църквата до неговото завършване, узаконяване и освещаване, социалната и духовната значимост на нейната дейност, архитектурните преустройства на сградата с течение на времето. Важен знак за светостта на храма е обстоятелството, че в нея се съхранява частица от мощите на свети Николай Мирликийски Чудотворец, а в строителството и изографисването е вграден талантът на не един и двама майстори и зографи, чийто художествен дар сякаш намира своето продължение и в чудесните изпълнения на църковна музика, сътворена и дирижирана от талантливи музиканти и диригенти, включително и от самия отец Александър Лашков. Хорът е духовен и творчески дом на много таланти, сред които е и световната оперна прима Красимира Стоянова, една от първите солистки на хора след 1989 г.

С богатата информация, която носи, и с вдъхновението и таланта, с които е написана от Людмила Миндова, тази книга не само обогатява знанията ни за духовно-културната история на

София, за тежките изпитания, през които църквата ни трябваше да премине през бездуховния, зловещия половинвековен комунистически ад, но и връща увереността ни, че когато духът е силен, винаги има и надежда.

Проф. Кирил Топалов